

Tulevaisuusvaliokunta

Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta

Hallintovaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta (VNS 4/2021 vp): Asia on saapunut tulevaisuusvaliokuntaan lausunnon antamista varten hallintovaliokunnalle. Määräaika: 12.11.2021.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- strategiapäällikkö Ari Evwaraye, sisäministeriö
- kansainvälisten suhteiden päällikkö Rasmus Hindrén, Euroopan hybridiuhkien torjunnan osamiskeskus
- toimistopäällikkö Jussi Terho, Suomen Pankki
- analyysipäällikkö Juha Syrjä, Poliisihallitus
- erikoistutkija Miia Jakava-Viljanen, Ruokavirasto
- ylijohtaja Matti Puolimatka, Ruokavirasto
- elintarviketurvallisuusosaston johtaja ja asiantuntija Marjatta Rahkio, Ruokavirasto
- hallintojohtaja Maria Teirikko, Ruokavirasto
- johtaja Johanna Erkkilä, Kyberturvallisuuskeskus
- johtaja Axel Hagelstam, Huoltovarmuuskeskus
- johtaja Mika Salminen, Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (THL)

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valtioneuvoston sisäisen turvallisuuden selonteon (VNS 4/2021 vp) lähtökohtana on, että Suomi on kansainvälisen vertailun perusteella maailman turvallisimaa. Turvallisuus kuitenkin jakautuu epätasaisesti, ja eri turvallisuusongelmat kasautuvat eri ihmisryhmille. Lisäksi selonteko perustuu laajaan turvallisuuskäsitykseen ja ennaltaehkäisyyn, mikä huomioi myös erityisesti sisäisen turvallisuuden kysymysten juurisyihin vaikuttavat politiikka- ja elämänalueet, kuten hyvinvointi, terveys, osallisuus, luottamus, päihteet ja koulutus. Rakenteeltaan selonteko jakautuu kolmeen osaan;

- 1) arjen turvallisuuteen ja yhteiskuntarauhaan;
- 2) asiakaspalvelujen toimivuuteen ja viranomaisten suorituskykyyn; sekä

Valiokunnan lausunto TuVL 8/2021 vp

3) vakaviin ja laajoihin häiriöihin, jotka ovat luonteeltaan harvinaisia, mutta toteutuessaan aiheuttavat laajamittaisia haittoja ihmisille, ympäristölle ja yhteiskunnalle.

Erilaisiin uhkatilanteisiin varaudutaan suomalaisen kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamallin mukaisesti viranomaisten, elinkeinoelämän ja kolmannen sektorin yhteistyönä.

Sisäministeriön lausunnon mukaan selonteko poikkeaa aiemmista turvallisuuden tulevaisuusarvioinneista ja strategia-asiakirjoista siinä, että selonteko ei tarkastele pelkästään uhkia ja niiden todennäköisyyttä vaan myös muutosvoimien myönteisiä ja kielteisiä turvallisuusvaikutuksia. Selonteon tulevaisuustarkastelu perustuu valtioneuvoston yhteiseen ennakointityöhön sekä poikkihallinnollisesti vuonna 2018 laadittuun kansalliseen riskiarvioon.

Tulevaisuusvaliokunta pyysi sisäisen turvallisuuden selonteosta asiantuntijalausuntoa sisäministeriöltä, Huoltovarmuuskeskukselta, Poliisihallitukselta, Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskukselta (Hybrid CoE), Kyberturvallisuuskeskukselta, Suomen Pankilta, Ruokavirustolta sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta (THL). Lausuntopyynnössä asiantuntijoita pyydettiin tutustumaan selonteon lisäksi myös Tulevaisuustiedon lähteillä: analyysi ennakointiraportteista ja tulevaisuuden ilmiöistä -selvitykseen (TuVJ 6/2020) ja arvioimaan, onko tässä ennakointiraportissa esille nousseet uhat ja riskit huomioitu riittävästi sisäisen turvallisuuden selonteossa. Tulevaisuustiedon lähteillä -selvityksessä on arvioitu, miten hyvin ennakointitieto on pystynyt ennakoimaan viime vuosina toteutuneita haasteita ja minkälaisia vielä toteutumattomia teemoja, uhkia ja mahdollisuuksia kansalliset ja kansainväliset ennakointiraportit ovat nostaneet esiin.

Yleisesti ottaen asiantuntijat pitivät sisäisen turvallisuuden selontekoa hyvin valmisteltuna, laadukkaana, tasapainoisena ja realistisena kokonaisuutena. Asiantuntijoiden mukaan selonteon perusteluiden analyysit kuvaavat hyvin Suomen sisäisen turvallisuuden tilaa ja haasteita voimakkaasti muuttuneessa ja muuttuvassa turvallisuusympäristössä. Selonteosta käy hyvin ilmi, miten uudet uhat haastavat Suomea samalla, kun myös vanhat uhat pysyvät ja muuttuvat yhä monimutkaisemmiksi. Asiantuntijoiden mukaan selonteko huomioi myös Suomen sisäiseen turvallisuuteen vaikuttavat globaalit muutosvoimat.

Selonteolle annettiin erityisesti kiitosta siitä, että se painottaa turvallisuuden tunnetta ja turvallisuuden kokemusta, ennaltaehkäisyä, juurisyihin puuttumista sekä viranomaisten ajan vaatimukseen kiinnittyvää osaamista, välineistöä sekä lainsäädännön ja resurssin merkitystä. Asiantuntijat pitivät tärkeänä myös sitä, että selonteossa huomioidaan viranomaistyölle tärkeä tiedonvaihto, analyysikyky ja yhteinen tilannekuva sekä kysymys sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden rajapinnasta. Kiitosta sai myös se, että sisäisen turvallisuuden selonteon valmistelussa on huomioitu ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko ja puolustuselonteko.

Lausunnossaan tulevaisuusvaliokunta keskittyy:

- 1) asiantuntijoiden sisäisen turvallisuuden selonteosta esittämiin huomioihin
- 2) siihen, onko Tulevaisuustiedon lähteillä -selvityksessä (TuVJ 6/2020) esille nousseet uhkakuvat huomioitu riittävästi sisäisen turvallisuuden selonteossa sekä
- 3) ennakoinnin ja riskien arvioinnin liittymäpintaan.

Valiokunnan lausunto TuVL 8/2021 vp

Asiantuntijoiden sisäisen turvallisuuden selonteosta esittämät huomiot

Poliisihallitus otti lausunnossaan vahvasti kantaa poliisien määrään. Eurostatin tilastovertailun 2016—2018 mukaan Suomessa on vähiten poliiseja asukasta kohti koko EU:ssa. Poliisihallituksen Pohjoismaiden osalta tekemä vertailu osoittaa vastaavasti, että Suomessa tulisi lisätä yli 3 000 poliisihenkilöä, jotta päästäisiin edes lähelle samaa tasoa kuin muissa Pohjoismaissa. Poliisihallituksen mukaan kyse ei ole pelkästään resurssien määrästä, vaan myös resurssien ennakoitavuudesta. Selonteossa toimintaympäristön muutoksia ja sisäisen turvallisuuden tavoitteita ennakoidaan pitkälle tulevaisuuteen. Vastaavasti myös poliisin tulisi pystyä suunnittelemaan omaa toimintaansa pitkäjänteisesti suhteessa tunnistettuihin ja ennakoitavissa oleviin uhkiin.

Poliisihallitus korosti lausunnossaan, että esimerkiksi terroristisen toiminnan ennalta estäminen edellyttää aktiivista tiedonvaihtoa ja toiminnan koordinoimista eri viranomaisten kesken. Erilaiset tiedon siilot kuitenkin estävät tai haittaavat tätä yhteistyötä. Siksi Poliisihallituksen toiveena on, että tiedonhankinnasta ja -käsittelystä, kuten esimerkiksi julkisuuslaista ja rikostiedustelusta, säädettäisiin paremmin. Poliisin tiedustelukyvykyys ei voi Poliisihallituksen mukaan rakentua pelkästään muiden viranomaisten varaan.

Myös Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskus (Hybrid CoE) korosti tiedustelulla hankitun analysoidun tiedon merkitystä päätöksenteossa. Tiedustelun peruseriaatteita tulisi Hybrid CoE:n mukaan tarkastella poikkihallinnollisten tarpeiden ja kasvaneen keskinäisriippuvuuden näkökulmasta pyrkien varmistamaan, että tieto tavoittaa oikea-aikaisesti kaikki kansallisen turvallisuuden ylläpitämiseen osallistuvat toimijat.

Huoltovarmuuskeskus korosti lausunnossaan, että huoltovarmuus ja sen kehittäminen on nähtävä aikaisempaa kiinteämpänä osana Suomen kansallisen turvallisuuden kokonaisuutta. Huoltovarmuuskeskuksen mukaan sisäisen turvallisuuden selonteko käsittelee tätä liittymäpintaa verrattain vähän ja hajanaisesti.

Huoltovarmuuskeskus nosti lausunnossaan esille myös tarpeen selkeyttää turvallisuuden ja varautumisen eri kokonaisuuksia ja näiden hierarkiasuhteita sekä julkisen hallinnon eri toimijoiden vastuita. Esimerkkeinä näistä osin päällekkäisistä ja keskenään epäselvistä kokonaisuuksista Huoltovarmuuskeskus mainitsi kansallisen turvallisuuden, sisäisen turvallisuuden, kokonaisturvallisuuden, yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen, siviilivalmiuden sekä huoltovarmuuden.

Huoltovarmuuskeskuksen mukaan selonteossa tunnistettuja poikkihallinnollisia varautumisen kehittämistarpeita ei pystytä nykyisin riittävällä tavalla toteuttamaan yhteisrahoitteilla ja poikkihallinnollisilla toimilla yli ministeriörajojen, vaikka yhteinen suunnittelu toteutuukin nykyisin aikaisempaa paremmin. Ongelmana on Huoltovarmuuskeskuksen mukaan yhteiseen varautumiseen liittyvän kehittämisrahoituksen siiloutuminen, mikä johtaa osaoptimointiin ja yksittäisten toimijoiden valmiuksien kehittämiseen toisistaan irrallisesti. Huoltovarmuuskeskuksen mukaan selonteossa tulisi siksi asettaa tavoitteeksi yhteisrahoitteisten ja poikkihallinnollisten kehittämisprojektien aikaisempaa parempien hyödyntämismahdollisuuksien luominen.

Valiokunnan lausunto TuVL 8/2021 vp

Huoltovarmuuskeskus totesi lausunnossaan myös, että vaikka selonteossa käsitellään sekä koronapandemian vaikutuksia turvallisuuteen että varautumista tulevaisuudessa vastaaviin ilmiöihin, käsittely jää kuitenkin melko kuvailevaksi ja konkreettisten toimien ja suositusten kohdalla epäselväksi.

Sekä Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskuksen, Kyberturvallisuuskeskuksen että myös Suomen Pankin lausunnoissa nousi esille tarve kriittisen infrastruktuurin suojaamiselle. Kyberturvallisuuskeskus kiirehti lausunnossaan kriittisen infrastruktuurin pikaista määrittelyä siten, että syntyy yhteinen näkemys kriittisestä infrastruktuurista ja sen merkityksestä valtionhallinnon toimintojen ja palveluiden sekä yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kannalta. Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskuksen mukaan tätä työtä on kasvaneen keskinäisriippuvuuden vuoksi tehtävä myös kansainvälisenä yhteistyönä koordinoitusti esimerkiksi EU:n kriittisten toimijoiden kriisinsietokykyä koskevan direktiivin (critical entities resilience, CER) laadinnan ja toimeenpanon yhteydessä. Suomen Pankki puolestaan kiinnitti lausunnossaan huomiota siihen, että finanssitoimialan käyttämät kriittiset infrastruktuurit sijaitsevat pääosin Suomen rajojen ulkopuolella. Yhteiskunnan toiminnan kannalta välttämättömien palveluiden, kuten maksamisen, on kuitenkin oltava käytettävissä myös silloin, jos Suomen rajojen ulkopuolella oleva palvelutuotanto ei syystä tai toisesta olisi käytettävissä. Siksi Suomen Pankki kannattaa selonteossa ehdotettua kriittisen infrastruktuurin suojaamista lainsäädäntötoimin.

Kyberturvallisuuskeskuksen mukaan selonteon viranomaistoiminnassa tunnistetuissa kehittämis-kohteissa on tärkeää ottaa huomioon valtioneuvoston periaatepäätös tietoturvan ja tietosuojan parantamiseksi yhteiskunnan kriittisillä toimialoilla sekä kyberturvallisuuden kehittämisohjelma ja näissä määritellyt toimenpiteet Suomen kyberturvallisuuden kehittämiseksi. Kyberturvallisuuden kehittämisohjelman toimenpiteille ei ole Kyberturvallisuuskeskuksen mukaan osoitettu riittävää rahoitusta, jolloin vaarana on sisäisen turvallisuuden osalta Suomen kyberturvallisuuden tilan heikentyminen ja puutteellinen kyky vastata kyberturvallisuushaasteisiin. Myös Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskus korostaa kyberturvallisuusstrategian kehittämisohjelmassa mainittujen toimenpiteiden merkitystä.

Tulevaisuusvaliokunta pitää tärkeänä, että sisäisen turvallisuuden selonteon toimenpiteissä huomioidaan turvallisuusviranomaisten tiedonvaihdon ja tiedustelun edellyttämät lainsäädäntöuudistukset siilojen purkamiseksi ja yhteistyön varmistamiseksi.

Tulevaisuusvaliokunnan mielestä myös huoltovarmuudella on tärkeä rooli sisäisessä turvallisuudessa ja suomalaisen yhteiskunnan resilienssissä sekä kansalaisten turvallisuudentunteen ja luottamuksen ylläpitämisessä.

Tulevaisuusvaliokunta kiirehtii kriittisen infrastruktuurin määrittelyä ja turvaamista lainsäädännöllä huomioiden myös datatalous ja kansainväliset keskinäisriippuvuudet.

Tulevaisuusvaliokunta korostaa valtioneuvoston kyberturvallisuuden kehittämisohjelmassa esitettyjen toimenpiteiden merkitystä.

Valiokunnan lausunto TuVL 8/2021 vp

Tulevaisuusvaliokunta muistuttaa, että pitkäjänteinen varautuminen edellyttää myös pitkäjänteistä ja ennustettavaa resursointia. Ilman asianmukaista resursointia selonteon tavoitteilta ja toimenpiteiltä puuttuu konkretia ja vaikuttavuus.

Tulevaisuusvaliokunta katsoo, että koronapandemian torjunnasta saatavat opit on käytävä systemaattisesti läpi ja hyödynnettävä varautumisessa.

Onko Tulevaisuustiedon lähteillä -selvityksessä esille nousseet uhkakuvat huomioitu sisäisen turvallisuuden selonteossa?

Yleisesti ottaen tulevaisuusvaliokunnan kuulemat asiantuntijat arvioivat, että selonteossa on käsitelty riittävällä tasolla Tulevaisuustiedon lähteillä -selvityksessä (TuVJ 6/2020) esille tuotuja näkökulmia.

Esimerkiksi Poliisihallitus totesi lausunnossaan, että Tulevaisuustiedon lähteillä -selvityksessä on runsaasti selonteon ja poliisin ennakkoinnin kanssa yhteneväisiä havaintoja turvallisuutta uhkaavista ilmiöistä ja trendeistä. Tällaisia sisäisen turvallisuuden teemoja ovat muun muassa rikosten monimuotoisuuden kasvu, kasautuminen ja kansainvälistyminen, järjestäytynyt rikollisuus, verkkorikollisuus, terrorismi, ihmiskauppa, hybrdivaikuttaminen sekä pandemian vaikutukset sisäiseen turvallisuuteen. Toimintaympäristön trendien ja sisäisen turvallisuuden ajureiden näkökulmasta yhteisiä teemoja ovat vastaavasti esimerkiksi syrjäytyminen (jota Poliisihallitus pitää jopa merkittävimpänä sisäiseen turvallisuuteen vaikuttavana kansallisena haasteena), perus- ja ihmisoikeuksia sekä luottamusta koskevat ilmiöt, eriarvoisuuden kasvu, kansalaistyytymättömyys, poliittinen epävakaus, hyvinvointiin liittyvät kysymykset, arvojen muutos, teknologian kehitys, väestömuutos, ikääntyminen, kaupungistuminen, muuttoliikkeet ja geopolittiset muutokset, kuten esimerkiksi Afganistanin tilanne sekä (maailman)talouden epävakaus.

Myös Suomen Pankin ja Huoltovarmuuskuskuksen mukaan Tulevaisuustiedon lähteillä -selvityksen suositukset ja havainnot tulevaisuuden ilmiöistä on huomioitu sisäisen turvallisuuden selonteossa hyvin ja riittävässä laajuudessa. Esimerkkinä Suomen Pankki mainitsee kyberturvallisuuden ja Huoltovarmuuskuskuksen kansalaisten hyvinvoinnin parantamisen, ihmisten eriarvoisuuden tunteen ja syrjäytymisen estämisen, lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisäämisen sekä toimenpiteet kaikkien väestöryhmien luottamuksen vahvistamiseksi viranomaisiin ja yhteiskuntaan, mikä samalla vahvistaa myös demokratiaa.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) totesi lausunnossaan, että Tulevaisuustiedon lähteillä -selvityksessä on tunnistettu useita yhteyksiä, joissa tulevaisuuteen sijoittuva pandemia on nostettu merkittäväksi riskiksi, vaikka sen ajoitusta, laajuutta, kokonaisvaltaista vaikutusta tai kestoja ei ole kattavasti pystytty ennakkoraporteissa havaitsemaan. Lähimmäksi kokonaisvaikutusten arviota on THL:n mukaan päästy vuoden 2018 kansallisessa riskinarvioinnissa, vaikka siinäkin ei kyetty tunnistamaan kaikkia vaikutuksia. THL totesi, että vaikka pandemian mahdollisuus oli valtionhallinnossa useassa harjoituksessa moneen kertaan harjoiteltu tilanne, tuli se silti toteutuessaan yhteiskunnalle ilmeisenä yllätyksenä.

Sisäministeriön mukaan selontekovalmisteluissa hyödynnetty kansallinen riskiarvio 2018 lukeutuu myös Tulevaisuustiedon lähteillä -selvityksessä tarkemmin analysoitujen ennakkointiraport-

Valiokunnan lausunto TuVL 8/2021 vp

tien joukkoon, mikä selittää sen, että selonteossa ja Tulevaisuustiedon lähteillä -selvityksessä on vahva synergia.

Tulevaisuusvaliokunta on Tulevaisuustiedon lähteillä -selvityksessä (TuVJ 6/2020) sekä lausunnossaan EU:n strategisesta ennakoinnista (TuVL 3/2021 vp — E 130/2020 vp) ehdottanut, että tarvitaan taho, joka tekee vuosittaisen koosteen globaalin ennakointiyhteisön tuottamasta tiedosta julkisesti saataville. Tämä voidaan tehdä joko kansainvälisesti esimerkiksi EU:n toimesta tai kansallisesti. Valiokunta on korostanut myös ministeriöiden yhteisen ja jatkuvan ennakkoinnin merkitystä jaetun tilannekuvan ja ymmärryksen luomisessa. Selonteko sisäisestä turvallisuudesta on hyvä esimerkki siitä, mitä tällaisella toimintamallilla voidaan saada aikaan.

Kansallisen riskiarvion 2018 ja valtioneuvoston yhteisen ennakointitoiminnan hyödyntämisen ansiosta sisäisen turvallisuuden selonteossa on voitu arvioida laajasti ja kattavasti kansallisten ja kansainvälisten muutostrendien positiivisia ja negatiivisia vaikutuksia sisäiseen turvallisuuteen. Myös osallistava ja poikkisektoraalinen toimintamalli itsessään lisää yhteistä ymmärrystä, vahvistaa yhteistyötä ja avaa siiloja.

Tulevaisuusvaliokunnan mielestä sisäisen turvallisuuden selonteon toteutustapaa voidaan käyttää mallina muillekin selonteille.

Asiantuntijat nostivat lausunnoissaan esille myös sellaisia ilmiöitä, riskejä ja uhkakuvia, jotka on mainittu Tulevaisuustiedon lähteillä -selvityksen arvioimissa ennakointiraporteissa, mutta joita ei käsitellä riittävästi selonteossa.

Esimerkiksi Poliisihallituksen mukaan selonteossa ja Tulevaisuustiedon lähteillä -selvityksessä tuodaan esille polarisaatiokehitys, demokratian haasteet sekä hybridi- ja informaatiovaikuttaminen, maalittaminen ja viranomaisten työssään kohtaaman väkivallan kasvu turvallisuutta uhkaavina ilmiöinä. Yleisen keskustelun joukkomanipulaatiolla ja vääristellyllä tiedolla voidaan mobilisoida massoja ja lisätä yleistä levottomuutta ja vihapuheen kasvu voi eskaloitua vihaisiksi teoiksi myös reaali maailmassa. Poliisihallitus aloitti näiden ilmiöiden keskitetyn seurannan vuonna 2016 epäsymmetristen uhkien varautumis- ja tilannekuvafoorumissa, ja nämä ilmiöt olisivat ansainneet laajemmankin käsittelyn sisäisen turvallisuuden selonteossa.

Myös Ruokavirasto totesi lausunnossaan, että sosiaalinen media lisää hyötyjensä rinnalla myös virheellisen ja vääristellyn tiedon levittämistä, mikä heikentää faktoihin perustuvan asiantuntijatiedon uskottavuutta. Somekulttuuri on väärinkäytettynä lisännyt myös viraston henkilöstöön kohdistuvaa vakaavaakin uhkailua, häirintää ja maalittamista. Virasto on siksi joutunut lisäämään tarkastus- ja valvontahenkilöstönsä turvatoimia, parityöskentelyä sekä koko henkilöstön valmentamista näiden tilanteiden varalta.

Tulevaisuusvaliokunta on samaa mieltä asiantuntijoiden kanssa siitä, että polarisaatiokehitys, demokratian haasteet sekä hybridi- ja informaatiovaikuttaminen, sosiaalisen median kautta tapahtuva joukkomanipulaatio, virheellisen ja vääristellyn tiedon levittäminen, häirintä, vihapuhe ja maalittaminen sekä viranomaisten työssään kohtaaman väkivallan kasvu muodostavat moniulotteisen ja merkittävän uhan yhteiskunnan turvallisuudelle.

Valiokunnan lausunto TuVL 8/2021 vp

Tulevaisuusvaliokunnan kuulemisissa nousi esille tarve strategiselle viestinnälle, vastaanarratiiviyölle ja yhteiskunnalliselle markkinoinnille, joilla vastataan disinformaatioon ja oikaistaan väärää tietoa. Tulevaisuusvaliokunta on käsitellyt teemaa aiemmin myös Vastatieto-selvityksessään (TuVJ 1/2017).

Tulevaisuusvaliokunta muistuttaa, että jännitteitä lievennetään myös erilaisia näkemyksiä omaavien yksilöiden ja ryhmien kantojen kuulemisella, ei vain seurantaa lisäämällä ja tietoa tarjoamalla. Tulevaisuusvaliokunta on käsitellyt yhteiskunnallisen arvokeskustelun ja osallistumisen kehittämistarpeita muun muassa lausunnossaan EU:n vihreän kehityksen ohjelmasta (TuVL 1/2020 vp — E 61/2019 vp) ja Agenda2030-mietinnössä (TuVM 1/2021 vp — VNS 3/2020 vp).

Tulevaisuusvaliokunta kiinnittää huomiota myös yhteisöllisyyteen sekä vapaaehtoistyöhön. Monet hyvinvointivaltion palveluita täydentävät toimet, kuten esimerkiksi vapaapalokunta, perustuvat vapaaehtoistyöhön ja järjestötoimintaan. Ikääntyminen ja muutokset yhteisöllisyydessä vaikuttavat tähän toimintaan, mikä pitää huomioida myös selonteossa sisäisestä turvallisuudesta.

Tulevaisuusvaliokunta muistuttaa, että valiokunta on jo edellisessä sisäisen turvallisuuden lausunnossaan (TuVL 5/2016 vp — VNS 5/2016 vp) keskittynyt erityisesti kyberturvallisuuteen, kriittiseen infrastruktuuriin, ekstremismiin ja radikalisoitumiseen, sosiaaliseen koheesioon, tiedolla manipulointiin sekä kansainvälisen toimintaympäristön muutosten vaikutukseen sisäiseen turvallisuuteen. Nämä painopisteet ovat käytännössä samat kuin mistä sisäisen turvallisuuden selonteossa ja valiokunnan saamissa asiantuntijalausunnoissa nytkin puhutaan, ja myös vuonna 2016 tehty lausunto on ajankohtainen edelleen.

Tästä näkökulmasta sisäisen turvallisuuden toimintakenttä ei ole merkittävästi muuttunut, vaan jo 2000-luvun alussa myös poliisin ennakointiraporteissa tunnistetut ilmiöt ovat vahvistuneet ennakoidun mukaisesti. Tulevaisuusvaliokunnan teettämässä Tulevaisuustiedon lähteillä -selvityksessä (TuVJ 6/2020) todettiin, että ennakointiyhteisön työn pohjalta on luotavissa monipuolinen ja herättelevä kuva mahdollisista tulevaisuuksista riskeineen ja mahdollisuuksineen. Ongelma näyttäisi olevan pikemminkin siinä, miten ennakointitietoa voisi paremmin hyödyntää yhteiskunnallisen resilienssin kehittämiseksi. Siksi tulevaisuusvaliokunta muistuttaa, että samoista asioista keskustellaan taas viiden vuoden kuluttua, mikäli sisäisen turvallisuuden selonteon pohjalta ei tehdä konkreettisia toimenpiteitä, jotka muuttavat tulevaisuutta.

Kyberturvallisuuskeskus muistutti lausunnossaan, että toimintaympäristön muutosta analysoitaessa on tärkeää huomioida myös joitakin tällä hetkellä selonteon ulkopuolelle jääviä asioita, kuten avaruus- ja satelliittiteknologiaa, suurvaltakilpailua, ulkomaisia toimijoita sekä erityisesti viime vuosina korostunutta trendiä kyberturvallisuuden kannalta keskeisten toimijoiden siirtymisestä ulkomaiseen omistukseen. Teknologisen kehityksen (muun muassa tekoäly, kvanttilaskenta, automaatio ja toimialojen digitalisoituminen) sekä kyberilmiöiden seuraaminen ja ennakointi on keskeistä tulevaisuuden kyberuhkiin varautumisessa.

Valiokunnan lausunto TuVL 8/2021 vp

Tiedon, pääoman ja tuotannon siirtyminen enenevässä määrin tietoverkkoihin lisää myös Ruokaviraston mukaan verkkorikosten, tietomurtojen yms. rikollisuuden määrää ja siten virastojen haavoittuvuutta ja alttiutta taloudellisiin huijauksiin ja nettiväärennöksiin. Näihin haasteisiin varautuminen edellyttää Ruokaviraston mukaan valtiokonsernin yhteistä valmiuksien ja osaamisen kehittämistä ja tietojenvaihdon tiivistämistä, missä Valtiokonttori onkin jo tukenut virastoja.

Myös Huoltovarmuuskeskus totesi lausunnossaan, että vaikka selonteossakin kyllä tuodaan esille kybertoimintaympäristön tuomat haasteet, niin Tulevaisuustiedon lähteillä -selvityksessä teknologinen kehitys ja siihen liittyvät eettiset haasteet, tietomurtojen uhat ja tietoturvallisuus korostuvat paljon vahvemmin. Myös talouden epävakauteen ja energiantuotantoon liittyvät trendit ja potentiaaliset uhat jäävät Huoltovarmuuskeskukseen mukaan selonteossa melko ohuesti käsitellyiksi.

Lisäksi Huoltovarmuuskeskus muistutti, että Tulevaisuustiedon lähteillä -selvityksessä tuodaan esille myös mahdollisia terveysturvallisuuden häiriötyyppejä, ruokaturvaa, globalisaatiota, ilmastomuutosta, ilmastomuutoksen aiheuttamaa turvattomuuden tunnetta ja luonnonmullistuksia, mutta näitäkään ei selonteossa juurikaan käsitellä. Sen sijaan selonteossa käsitellään logististen ketjujen merkitystä sisäiselle turvallisuudelle. Tämä puolestaan on aihe, jota Huoltovarmuuskeskukseen mukaan ei juurikaan käsitellä Tulevaisuustiedon lähteillä -selvityksessä.

Tulevaisuusvaliokunta muistuttaa, että valiokunta käsitteli uuden teknologian vaikutuksia turvallisuuteen laajasti lausunnossaan ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta (TuVL 2/2021 vp — VNS 4/2020 vp). Teknologian kehitys on yksi niistä muutostrendeistä, jotka hämärtävät sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden rajapintaa. Lausunnossa käsiteltyjä näkökulmia olivat muun muassa suurvaltojen valtakamppailu teknologisista standardeista; splinternet eli internetin hajoaminen; hybridi-vaikuttaminen ja kyberturvallisuus; informaatiopuolustus eli väärän tiedon oikaisemisen sekä tiedon eheyden varmistamisen strategiat; koneoppivan tekoälyn kyky tuottaa älykkään oloisia tekstejä ja keskustelunpätkiä useilla eri kielillä; syväväärännökset (Deepfake); vahva tunnistautuminen; TOR-verkon kaltaiset tietoliikenteen salausratkaisut, joiden avulla kuka tahansa voi ladata tai vastaanottaa tietoa anonyymisti; kvanttietokoneet, jotka kehittyessään vakavasti haastavat tietoliikenteen salauksen ja yksityisyyden suojan; digitaalisten palveluiden ympärille kehittyvät luonnolliset globaalit monopolit, jotka päättävät, mitä asioita, kenelle ja milloin algoritmit näyttävät tai jättävät näyttämättä; satelliittiteknologiat; bio- ja geeniteknologiat sekä biologiset aseet; sekä sotateknologioiden alueella dataa, data-analytiikkaa, tekoälyä, autonomiateknologiaa, avaruusteknologiaa ja hypersoonista teknologiaa yhdistelevät uudet ratkaisut.

Tulevaisuusvaliokunta toteaa myös, että valiokunta on lausunut kestävään kehitykseen liittyneistä turvallisuusuhista muun muassa lausunnossaan EU:n vihreän kehityksen ohjelmasta (TuVL 1/2020 vp — E 61/2019 vp) sekä juuri valmistuneessa Agenda2030-mietinnössään (TuVM 1/2021 vp — VNS 3/2020 vp). Esille nousseita turvallisuuteen liittyviä kysymyksiä ovat muun muassa ilmastomuutokseen liittyvät sään ääri-ilmiöt, lajikato, luonnonvarojen niukentuminen, kestävään kehitykseen liittyvät yhteiskunnalliset jännitteet ja vastakkainasettelut, ilmastoahdistus, oikeudenmukainen siirtymä sekä suurvaltakilpailun vaikutus kestäväan kasvun ja kestäväan teknologian kehitykseen.

Valiokunnan lausunto TuVL 8/2021 vp

Tulevaisuusvaliokunta on talousarviolausunnoissaan (TuVL 4/2018 vp — HE 123/2018 vp ja TuVL 5/2020 vp — HE 146/2020 vp) käsitellyt maailmantalouteen ja kansantalouteen liittyviä epävarmuuksia ja riskejä, joiden toteutuminen vaikuttaisi Suomen talouteen ja yhteiskuntaan yhtä kokonaisvaltaisesti kuin koronapandemiakin. Riskeissä on kyse muun muassa globaaleista talouskriisistä ja -kriiseistä, julkisen talouden velkaantumisesta ja konkonaisten kansantalouksien konkurseista ja romahtamisista sekä teknologiakehityksen (esimerkiksi tekoälyn, lohkoketjuteknologian ja kvanttiteknologian) vaikutuksesta talouden rakenteisiin.

Ruokavirasto totesi lausunnossaan, että selonteossa ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota ruoantuotannon ja ruoan saatavuuden merkitykseen yhteiskunnan turvallisuudelle, vaikka useilla selonteossa mainituilla häiriötiloilla voi pitkittyessään olla vaikutusta myös ruokaturvaan ja huoltovarmuuteen. Ilmastonmuutoksen vaikutuksesta etenkin eläinten ulkokasvatus ja sen myötä hyönteisvälitteiset eläintaudit saattavat lisääntyä ja vaikuttaa elintarvikkeiden saatavuuteen ja vientikelpoisuuteen.

Kasvintuhoojien osalta Ruokavirasto katsoo lainsäädännön rajoittavien toimenpiteiden olevan tällä hetkellä riittäviä, joskin uusia tuhoajauhkia kehittyä jatkuvasti, ja näihin uhkiin liittyvät Venäjän puunviennin muuttuvat tilanteet ja toimet voivat vaikuttaa Suomen metsäteollisuuden puunhankintaan. Eläimistä ihmisiin tarttuvat zoonoosit, joita suurin osa ihmisten taudinaiheuttajista alun perin on, lisääntyvät hyvin todennäköisesti globalisaation ja ilmastonmuutoksen yhteisvaikutuksesta. Myös mikrobilääkeresistenssin voidaan odottaa pahenevan tulevaisuudessa, koska sekä terveydenhuollon että eläintuotannon käyttömäärien ennustetaan jatkavan nousuaan kehittyvissä maissa. Ruokaviraston mukaan on tärkeää jatkaa ja laajentaa eläimistä ja elintarvikkeista eristettyjen bakteerien resistenssin seurantaa, jotta resistenssitilanteen muutoksiin voidaan reagoida mahdollisimman nopeasti esimerkiksi muuttamalla mikrobilääkkeiden käyttösuosituksia. Maailmanlaajuisen mikrobilääkeresistenssitoimintasuunnitelman (AMR GAP) mukaisesti Suomi on laatinut eri sektorien yhteisen mikrobilääkeresistenssin kansallisen torjuntaohjelman vuosille 2017—2021. Nykyisen ohjelman toimenpiteitä ei kuitenkaan ole Ruokaviraston mukaan priorisoitu eikä budjetoitu, eikä niitä järjestelmällisesti peilata suunnitelman päämääriä vasten.

Tulevaisuusvaliokunta korosti rajat ylittävien taudinaiheuttajien ja mikrobilääkeresistenssin merkitystä jo edellisissä lausunnoissaan sisäisestä turvallisuudesta (TuVL 5/2016 vp — VNS 5/2016 vp) sekä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta (TuVL 6/2016 vp — VNS 6/2016 vp). Tulevaisuusvaliokunta on edelleen sitä mieltä, että kasvi- ja eläintauteja, zoonooseja sekä mikrobilääkeresistenssiä ei huomioida riittävästi sisäisessä turvallisuudessa.

Ruokavirasto toi esiin, että varsinkin poikkeusoloissa helposti syntyvät elintarvikehuollon häiriöt voivat johtaa laaja-alaisiin häiriötilanteisiin ja aiheuttaa kansalaisissa turvattomuuden tunnetta. Häiriöalttiutta lisää se, että elintarvikehuolto on riippuvainen muista huoltovarmuuskriittisistä toiminnoista, kuten raaka-aineiden tuotannosta, energian saannista, laboratoriopalveluista, vesihuoltopalveluista, tietojärjestelmistä, viestintäverkoista, maksuliikennejärjestelmistä sekä kotimaisista ja kansainvälisistä kuljetuksista.

Valiokunnan lausunto TuVL 8/2021 vp

Ruokaviraston lausunnon mukaan Suomen raaka-aineomavaraisuuden arvioidaan olevan noin 80 %. Omavaraisuus on vähäisintä vihannesten, hedelmien ja varsinkin sokerin osalta. Mahdollisessa häiriötilanteessa suurimmaksi ongelmaksi saattaisi Ruokaviraston mukaan nousta se, saataisiinko viljelykasvien siemeniä ulkomailta. Oma tuotantoa tai huoltovarmuusvarastointia ei ole muun muassa sokerijuurikkaasta tai vihanneskasvien siemenistä. Myös ruuantuotannon mahdollistavien lannoitteiden, rehun, energian, laitteiden ja laitehuollon, elintarvikeparanteiden (kuten lisäaineiden) sekä pakkausmateriaalien raaka-aineet ovat suurelta osin ulkomaista alkuperää.

Tulevaisuusvaliokunta korostaa ruokaan liittyvän huoltovarmuuden merkitystä sisäisessä turvallisuudessa. Hybridivaikuttaminen kohdistuu demokraattisen oikeusvaltion ja hyvinvointiyhteiskunnan pehmeisiin kohtiin, kuten sananvapaus, liikkumisen vapaus mukaan lukien maahanmuutto, sosiaalinen koheesio, viranomaisten toimivaltuudet sekä vaalit ja politiikka. Myös elintarvikeketjuun sisältyy hybridivaikuttamisen mahdollistavia kohteita, kuten energian ja raaka-aineiden sekä lannoitteiden hintaan ja saatavuuteen sekä kuljetuslogistiikkaan ja elintarviketurvallisuuteen koskevaan luottamukseen vaikuttaminen. Viimeaikaiset muutokset maakaasun hinnassa ja Saimaan kanavan puukuljetuksissa antavat esimerkin siitä, minkälaisia vaikutuksia näihin asioihin kohdistuvilla muutoksilla maailmanmarkkinoilla voi olla.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) nosti esille pandemia-ajan kokemuspohjasta neljä tärkeää huomiota ja niihin liittyviä toimenpide-ehdotuksia:

1) Terveydenhuollon resilienssin taso ei vastaa pandemian vaatimuksia ja näyttää Suomessa etenkin tehohoidon peruskapasiteetin osalta heikommalta kuin monessa muussa maassa. Tehohoidon konsortion mukaan nykyisessä tilanteessa tehohoidon ylikuormitusriskin kipuraja on Suomessa noin 50 samanaikaista koronapotilasta. Suhdelukuna tämä tarkoittaa 9 tehohoitopotilasta per miljoona asukasta, kun Ruotsissa samaan aikaan tehohoidossa olevien koronapotilaiden lukumäärän suhde oli korkeimmillaan 52 per miljoona asukasta, Isossa-Britanniassa 61 per miljoona asukasta ja Saksassa 65 per miljoona asukasta. THL:n mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta suunniteltaessa tulisi varautua tarvittaessa moninkertaistamaan tehohoidon kapasiteetti ilman laajaa muun sairaanhoidon keskeyttämistä.

2) Rajojen terveysturvallisuus. THL:n mukaan rajojen terveysturvallisuuden valvonta on ongelmallista, koska rajoilla kansallisten terveysuhkien torjunnasta vastaa yksin se kunta, jossa rajanylityspaikka sijaitsee. Lausunnossaan THL ehdotti harkittavaksi valtakunnallista Rajanylityspaikkojen terveysturvallisuusviranomaista. Tämän viranomaisen tehtäväksi annettaisiin laajojen tartuntatautilanteiden vaatimien terveysturvallisuustoimien ennakosuunnittelu.

3) Perusterveydenhuollon epidemiantorjunta. Koska tartunnalle altistuneiden jäljittamisellä ja karanteeniin asettamisella on osoittautunut olevan suuri merkitys epidemian hidastamisessa ennen rokotteiden kehittämistä, THL ehdotti, että sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen myötä jokaiselle hyvinvointialueelle tulisi väestöterveystyöhön keskittyvä yksikkö, joka varautuu myös epidemioiden selvittämiseen ja torjuntaan sekä laatii ennakosuunnitelmat sen varalta, että tartunnan jäljitystyötä on tehtävä laajasti.

Valiokunnan lausunto TuVL 8/2021 vp

4) *Kansallinen testauskapasiteetti, epidemiantorjunta ja tilannekuvatiedon keruu ja tulkinta ennakointia varten.* THL nosti lausunnossaan esiin kolme toimintavalmiuksiansa kehittämiseen liittyvää näkökohtaa. Ensiksi, koska THL:n resursseja on vuosina 2013—2017 supistettu merkittävästi, on jäljelle jääneiden infektioautien hallinnan asiantuntijoiden työpanos tarvittu kokonaan pandemian hoitamiseen eikä uusia osaajia ole voitu kouluttaa. Toiseksi THL esitti, että sille osoitettaisiin vastuu kansallisen tason väestövalmiuslaboratoriotoiminnan ylösajosta tarvittaessa, jotta matalan kynnyksen testaus ja jäljitys ei tulevaisuudessa johtaisi muun terveydenhuollon tarvitseman laboratoriodiagnostiikan vähentämiseen. Kolmanneksi THL ehdotti tulevaksi vastuukseen ohjata sosiaali- ja terveystoimen hyvinvointialueuudistuksessa yliopistosairaaloiden yhteyteen perustettavien viiden tilannekeskuksen tietotuotantoa ja tuottaa sen pohjalta kansallisen tilannekuvan. THL totesi tulevansa esittämään valtion vuosien 2023—2026 kehystalousarvioon määrärahalisäykset, joilla THL:n toimintakyky, tilannekuvatiedon tuottaminen ja väestövalmiuslaboratoriotoiminnan kehittäminen turvataan.

THL:n tapaan myös Ruokavirasto toi lausunnossaan esiin tehtäväalueeseensa liittyviä, koronatilanteen valtakunnallisen hoidon ohjeistukseen, viestintään ja tilannekuvan ylläpitämiseen liittyviä vastuuta, joiden lisäksi virasto avusti koronatestauksessa ja riskinarvioinnissa. Ruokavirasto nosti pandemiakokemusten pohjalta esiin resursoinnin haasteellisuuden, kun viraston toimintakyvyn ylläpitämisen ja kehittämisen kannalta oleellisen tutkimusinfrastruktuurin, teknologian ja lakisääteisten tietojärjestelmien kehittämiskustannuksia on jouduttu jatkuvasti rahoittamaan viraston peruskehiksestä. Sisäisen turvallisuuden näkökulmasta merkittävänä resurssipuutteena Ruokavirasto esitti myös elintarvikeketjun petosten sekä etämyyntiin ja nettikauppaan liittyvien rikosten torjunnan ja valvonnan sekä harmaaseen talouteen puuttumisen kulut, joihin se ei ole saanut lisäresursseja.

Tulevaisuusvaliokunta pitää Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen esille nostamia opetus- ja pandemiantorjunnasta tärkeitä. Koska käytännössä ei ole mahdollista pitää yllä jatkuvasti suurimpaan mahdolliseen tarpeeseen mitoitettua järjestelmää, on huolehdittava siitä, että järjestelmä on esimerkiksi osaamiseltaan, teknologialtaan, tiloiltaan, henkilöstöltään, tehtäviltään ja toimivaltuuksiltaan skaalattavissa tarpeen mukaan suuremmaksi. Varautumiseen liittyviä palveluita, resursseja ja osaamista on rakennettava sekä alueellisesti, kansallisesti että kansainvälisesti esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen yhteydessä.

Tulevaisuusvaliokunta toteaa, että kuulemisten perusteella yksi Suomen terveydenhuoltojärjestelmän pullonkauloista koronapandemian aikana on ollut tehohoidon kapasiteetti. Asiantuntijan mukaan ongelmana ei ollut teknologia, jonka määrää voi lisätä nopeasti, vaan se, että tehohoito edellyttää noin viisi tehtävään koulutettua hoitajaa potilasta kohden. Kriittisin resurssi tehohoidossa oli tämä osaaminen.

Tulevaisuusvaliokunta on samaa mieltä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa siitä, että pandemian kaltaisissa tilanteissa on jatkossa kyettävä huolehtimaan rajojen terveys- ja turvallisuudesta.

Tulevaisuusvaliokunta painottaa myös tutkimuksen ja teknologian merkitystä varautumisessa ja osaamisessa, mukaan lukien tilannekuvan ylläpitäminen ja testaus. Ruokaviras-

Valiokunnan lausunto TuVL 8/2021 vp

ton, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ja muiden vastaavien organisaatioiden tutkimusinfrastruktuuri ja osaaminen ovat tulevaisuusvaliokunnan mielestä osa kriittistä infrastruktuuria, joka pitää turvata sisäisen turvallisuuden varmistamiseksi.

Ennakoinnin kehittäminen

Poliisihallitus totesi lausunnossaan, että tulevaisuusvaliokunnan teettämässä Tulevaisuustiedon lähteillä -selvityksessä nostetaan esille tärkeä kysymys siitä, miten Suomessa hyödynnetään tarjolla olevaa ennakointitietoa päätöksenteossa. Poliisihallitus kertoi lausunnossaan perustaneensa vuonna 2018 Analyysitoimintojen vastuualueen kehittämään ja ohjaamaan poliisin analyysitoimintoja sekä kehittämään muutoksia ennakointia strategista analyysia kuten toimintaympäristöanalyysia strategisen johtamisen tueksi. Varsinaista ennakointia poliisissa on alettu kehittää Analyysitoimintojen johdolla vuonna 2020 muun muassa perustamalla ennakointipaneeli ja luomalla strateginen tilannekuva. Ennakointityön tuloksena on Poliisihallituksen mukaan laadittu useita tulevaisuus- sekä ennakointiraportteja, joissa on nostettu esiin keskeisiä poliisitoimintaan liittyviä tulevaisuuden huolia ja uhkia. Ennakointitiedon käyttö pitkäjänteisessä suunnittelussa on kuitenkin Poliisihallituksen mukaan haastavaa nykyisessä rahoitusmallissa. Pitkällä aikavälillä kehittyviin turvallisuusuuhkiin tulee pystyä vastaamaan pitkäjänteisellä resurssisuunnittelulla.

THL kiinnitti lausunnossaan huomiota Tulevaisuustiedon lähteillä -selvityksessä olevaan ehdotukseen, että valtion tutkimuslaitokset ja virastot tuottaisivat ministeriöiden tapaan omia tulevaisuuskatsauksiaan, joissa luodaan poikkileikkaava yleiskuva tulevaisuudesta oman toimialan eri substanssialueet huomioiden. THL piti lausunnossaan edellä mainittua ehdotusta hyvänä ja kannatettavana ja totesi, ettei asiaa ole käsitelty valtioneuvoston selonteossa sisäisestä turvallisuudesta.

Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskus (Hybrid CoE) painotti lausunnossaan Kansallisen riskiarvion ja vastaavien analyysien merkitystä ja korosti, että kansallinen arvio on kytkettävä myös kansainvälisiin arvioihin ja kansainvälisten toimijoiden mahdollisuuksiin tukea riskien ehkäisemistä ja vastetta uhkien realisoituessa. Hybrid COE:n mukaan myös skenaariopohjaisella harjoitustoiminnalla voidaan kuvata kehittyviä uhkia, mallintaa mahdollisia reagoitintapoja ja kehittää ennakointia. Harjoitustoimintaa tulisi siksi Hybrid COE:n mukaan kehittää moniviranomaisyhteistyön ja kokonaisturvallisuusajattelun pohjalta ennakoluultomasti.

Kyberturvallisuuskeskuksen lausunnossa puolestaan huomautettiin, että vaikka selonteko huomioi hyvin jo tehdyn työn sisäisen turvallisuuden varmistamiseksi ja tarpeen viranomaisten väliselle yhteistyölle, on asiaa kuitenkin käsitelty varsin perinteisestä turvallisuusviranomaisen määritelmän näkökulmasta.

Myös Ruokaviraston lausunnossa todettiin koronapandemian opettaneen, että turvallisuusviranomaisten tiivis tiedonvaihto ja -hallinta, analyysikyky sekä valtakunnallisen tilannekuvan muodostaminen, jakaminen ja ylläpitäminen ovat viranomaisyhteistyön keskeisiä työkaluja. Poikkihallinnollista varautumista häiriö- ja poikkeustilanteisiin sekä yhteistä tilannekuvatoimintaa olisi siksi Ruokaviraston mukaan tarpeen suunnitella vastaavia tilanteita varten ja sopia siihen liittyvistä työtiloista ja tietojärjestelmistä. Ruokavirasto näki tarvetta myös oman riskienhallinta- ja varautumisjärjestelmänsä ja valmiussuunnittelunsa vahvistamiseen koronaoppien perusteella. Li-

Valiokunnan lausunto TuVL 8/2021 vp

säksi Ruokavirasto kertoi lausunnossaan vahvistaneena vuosien varrella merkittävästi yhteistyötään myös Venäjän raja- ja elintarvikeketjun viranomaisten kanssa itärajan vakauden ylläpitämiseksi.

Tulevaisuusvaliokunta nosti lausunnossaan hallituksen vuosikertomuksesta (TuVL 6/2021 vp — K 3/2021 vp) esiin tarpeen ennakointitoiminnan ja riskien arvioinnin kytkennän vahvistamiseen valtionhallinnossa. Selonteko sisäisestä turvallisuudesta on hyvä esimerkki tästä toimintamallista.

Tulevaisuusvaliokunta ehdottaa, että valtioneuvoston selonteot jatkossakin hyödyntäisivät ennakkoinnin osalta ministeriöiden yhteistä ja jatkuvaa ennakointia sekä yhteenvetoja kansallisista ja kansainvälisistä ennakointiraporteista.

Lisäksi tulevaisuusvaliokunta ehdottaa, että myös virastot tekevät säännöllisesti toimialakohtaisia tulevaisuuskatsauksia ministeriöiden tulevaisuustyön pohjaksi.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Tulevaisuusvaliokunta esittää,

että hallintovaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 27.10.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Joakim Strand r
varapuheenjohtaja Pirkka-Pekka Petelius vihr
jäsen Marko Asell sd
jäsen Harry Harkimo liik
jäsen Hannakaisa Heikkinen kesk
jäsen Mari Holopainen vihr
jäsen Katja Hänninen vas
jäsen Ville Kaunisto kok
jäsen Pasi Kivisaari kesk
jäsen Ari Koponen ps
jäsen Antti Lindtman sd
jäsen Merja Mäkisalo-Ropponen sd
jäsen Arto Pirttilahti kesk
jäsen Sari Tanus kd
jäsen Sinuhe Wallinheimo kok
jäsen Jussi Wihonen ps

Valiokunnan lausunto TuVL 8/2021 vp

Valiokunnan sihteereinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Olli Hietanen

valiokunnan pysyvä asiantuntija Maria Höyssä